ISSN 2229-4406

International Registered & Recognized
Research Journal Related To Higher Education for all Subjects

UNIVERSAL
RESEARCH ANALYSIS

(UGC Approved & Peer Reviewed Research Journal)

Year - IX, Issue - XVII, Vol.- VIII | Impact Factor 6.10 (GRIFI) | Sept. 2018 To Feb. 2019

URA

UNIVERSAL RESEARCH ANALYSIS

EDITOR IN CHIEF

Dr. BALAJI KAMBLE

डॉ. भारती
ग्रामसवाइ

IMPACT FACTOR 6.10

ISSN 2229-4406

UGC Approved International Registered & Recognized Research Journal Related to Higher Education for all Subjects

URA

UNIVERSAL RESEARCH ANALYSIS

UGC APPROVED & PEER REVIEWED RESEARCH JOURNAL

Issue - XVII, Vol. VIII
Year - IX (Half Yearly)
Sept. 2018 To Feb. 2019

Editorial Office :
'Gyandev-Parvati',
R-9/139/6-A-1,
Near Vishal School,
LIC Colony,
Pragati Nagar, Latur
Dist. Latur - 413531.
(Maharashtra), India.

Contact : 02382 -241913
9423346913 / 9503814000
9637935252 / 7276301000

Website
www.irasg.com

E-mail :
interlinkresearch@rediffmail.com
visiongroup1994@gmail.com
mbkamble2010@gmail.com

Publisher :
Jyotichandra Publication
Latur, Dist. Latur - 413531. (MS)

Price : ₹ 200/-

CHIEF EDITOR

Dr. Balaji G Kamble
Head, Dept. of Economics,
Dr. Babasaheb Ambedkar Mahavidyalaya,
Latur, Dist. Latur(M.S.)India.

EXECUTIVE EDITORS

Dr. Rajendra R. Gavhale
Head, Dept. of Economics,
G. S. Mahavidyalaya,
Khamgaon, Dist. Buldhana

Dr. D. Raja Reddy
Chairman, International Neuro Surjery Association,
Banjara Hill, Hayderabad (A.P.)

Dr. E. Siva Nagi Reddy
Director, National Institue of Hospitality & Tourism Management,
Hyderabad (A.P.)

Dr. A. H. Jamadar
Chairman, BOS Hindi,SRTMUN & Head, Dept. of Hindi, BKD College,Chakur, Dist. Latur (M.S.)

Dr. Yu Takamine
Professor, Fafulty of Law & Letters,
University of Ryukyas,
Okinawa, (Japan).

Dr. Shaikh Moinoddin G.
Dept. of Commerce,
Lal Bahadur Shastri College,
Dharmabad, Dist. Nanded(M. S.)

Prashant Kshirsagar
Dept. of Marathi,
Vasant Mahavidyalaya
Kaij, Dist. Beed (M.S.)

Scott A. Venezia
Director, School of Business,
Ensenada Campus,
California, (U.S.A.)

DEPUTY-EDITOR

Dr. N. G Mali
Head, Dept. of Geography,
M. B. College,
Latur,Dist. Latur.(M.S.)

Dr. Babasaheb M. Gore
Principal,
Smt. S.D.D.M.College
Latur, Dist. Latur (M.S.)

CO-EDITORS

Dr. V.J. Vilegave
Head, Dept. of P.A.,
Shri. Guru Buddhiswami College,
Purna, Dist. Parbhani (M.S.)

Dr. Omshiva V. Ligade
Head, Dept. of History
Shivjagruti College, Nalegaon,
Dist. Latur. (M.S.)

Dr. S.B. Wadekar
Dept. of Dairy Science,
Adarsh College,
Hingoli, Dist. Hingoli.(M.S.)

Dr. Shivanand M. Giri
Dept. of Marathi,
Bhai Kishanrao Deshmukh College,
Chakur Dist. Latur.(M.S.)

INDEX

Sr. No	Title for Research Paper	Page No
1	An Introduction to Credit Rating Agencies **Sambhaji Eknath Patil**	1
2	Role of Banking in India **Dr. G. L. Bhong**	9
3	Evaluation of Food Security and Public Distribution System In Nanded District **Kiran Gangadhar Bhise**	13
4	India and China : Southeast Asia is a Battleground **Dr. Jivan Gangane**	20
5	जलसंसाधनाचे व्यवस्थापन आणि १२ वी पंचवार्षिक योजना **डॉ.बालाजी ग्यानोबा कांबळे**	29
6	जल संसाधनाचे शास्वत व्यवस्थापन **डॉ. शिवराज रामराव पाटील**	39
7	भारतीय शेतकऱ्यांचा शेतीव्यवसाय आणि शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या **डॉ. उन्मेष शेकडे**	47
8	आदिवासी भिल्लांचा स्वातंत्र्य लढयातील सहभाग **डॉ. भास्कर गायकवाड**	56
9	ग्रामीण विकास आणि शासकीय योजना एक समाजशास्त्रीय अभ्यास **डॉ. एस. पी. घायाळ**	61

8

आदिवासी भिल्लांचा स्वातंत्र्य लढयातील सहभाग

डॉ. भास्कर गायकवाड
मराठी विभाग प्रमुख,
महाराष्ट्र महाविद्यालय,
निलंगा, जि. लातूर

Research Paper - Marathi

भारताचा स्वातंत्र्यलढा हा अभ्यासकांसाठी फार महत्वाचा मानला जातो. इतिहासकारांनी याची नोंद मोठया आदराने करुन ठेवलेंली आहे. पण त्यात आदिवासींचा उल्लेख फारच क्वचित ठिकाणी येतो आणि जरी आला तरी तो थोडाच. भारतातील 'भिल्ल' ही एक आदिवासी जमात. रामायण आणि महाभारतातही यांचा उल्लेख आलेला आहे. यात एकलव्य, शबरी, शंबूक यांचा समावेश करता येईल.भारताला स्वातंत्र्य प्राप्त झाल्यानंतर जो इतिहास लिहीला गेला त्यात आदिवासींनी दिलेल्या योगदानाबदल मात्र म्हणावा तसा उल्लेख आलेला दिसत नाही. अलिकडे आदिवासीमधील एक पिढी शिकून पुढे आली आणि त्यांनी आदिवासींच्या योंगदानाबदल आपली लेखणी चालवायला सुरवात केली. आदिवासींच्या इतिहासाबदल इंग्रजांनी लिहून ठेवले आहे पण त्याचा संदर्भ बऱ्याच अभ्यासकांनी त्याची नोंद घेतलेली दिसत नाही.एक राज्यकर्ते म्हणून इंग्रजांना सुध्दा काही मर्यादा होत्या त्यामुळे त्यांनी सुध्दा मर्यादितच लिखाण केलेले दिसते. परंतु जे लिखाण केलेले आहे त्याच्यात संशोधन करुन बऱ्याच अभ्यासकांनी आदिवासी भिल्लांची बाजू मांडलेली दिसते. तोच धागा पकडून प्रस्तूत लेखात भूमिका मांडण्याचा प्रयत्न आहे.

भारताला स्वातंत्र्य मिळवून देण्यासाठी अनेक विरांनी आपले बलिदान दिले. आपल्या कुटुंबाचा विचार न करता स्वातंत्र्य युध्दात उडी घेणारे अनेक क्रांतीकारक पहावयास मिळतात.त्यात भिल्ल आदिवासींनी सुध्दा आपल्या प्राणाची बाजी लावून भारतीय स्वातंत्र्य लढयात योगदान दिलेले आहे. या योगदानाची नोंद इतिहासाने वा इतिहासकारांनी घेतली नाही हे आदिवांसीचे दुर्दैव म्हणावे लागेल.आदिवासींचे हे योगदान वाचकांसमोर यावे या प्रांजळ हेतूने हा शोध निबध लिहीण्याचा खटाटोप.

इतिहासात मोघम उल्लेख असलेल्या परंतु महत्वपूर्ण लढायामध्ये आदिवासींचा सहभाग होता. यामध्ये प्रामुख्याने हल्दीघाटीची लढाई, मानगडचे हत्याकांड, चणकापूरच्या आदिवासींचा लढा, राणी दुर्गावतीचा लढा, काळया चबुतऱ्यावरील महादेव कोळी जमातीचे शिरकान, रॉबीनहुड तंटया मामाने दिलेला लढा, अशा

आहेत त्यांनी सुध्दा भारतीय स्वातंत्र्य युध्दात इंग्रजांच्या विरोधात लढा दिलेला आहे.बाबा तिलका मांझी या पहाडिया आदिवासीने १७८१ च्या सुमारास स्वातंत्र्यासाठी इंग्रजांशी दिलेला लढा विशेष महत्वाचा आहे कारण हा लढा आदिवासी आणि मुस्लिम यानी एकत्र येऊन लढलेला होता. आसाममधील खासी या आदिवासी जमातीने १८२९ मध्ये इंग्रजाविरुध्द दिलेला लढा, १८३१–३२ च्या काळात ब्रिटिशांच्या विरोधात मेरठ परिसरातील आदिवासींनी केलेला विरोध, १८५० मध्ये ओरीसा राज्यातील जंगल भागात चक्र बिशोई या खोंड आदिवासीने दिलेला लढा, १८९७ मधील बिहारच्या बिरसा मुंडा यांनी चालु केलेली चळवळ, १९४०–४१ च्या काळात अदिलाबाद जिल्हयात भिमू कुमरा यांच्या नेतृत्वाखाली गोंड आणि कोलाम या आदिवासी जमातीने दिलेला लढा , हा लढा त्यावेळी किसान चळवळ म्हणून गाजला. अशा विविध चळवळी, सत्याग्रह, आंदोलने, यातूनच भारताला स्वातंत्र्य मिळाले अशा या स्वातंत्र्याच्या लढयामध्ये आदिवासी भिल्लांनी दिलेले योगदान फारच महत्वपूर्ण आहे याची इतिहासकारांनी नोंद घेण्याची गरज आहे.

संदर्भ सूची :-

०१) सातपुडयातील भिल्ल डॉ.गारे गोविंद
०२) स्वातंत्र्यलढयातील आदिवासी क्रांतीकारक डॉ.गारे गोविंद